

compte el Porcel posterior a *Cavalls cap a la fosca*, el que amplia el mite d'Andratx amb les novel·les africanes i barcelonines". Amb tot, Cabré relativitza l'oblit: "Quan un escriptor es mor, sempre passa un temps en l'ostracisme".

Com tots els editors, Emili Rosales, director editorial de Grup 62, veu les coses d'una manera més optimista. Rosales diu que, per commemorar el desè aniversari de la mort de l'escriptor, estan preparant una aproximació biogràfica al personatge. L'escriu Sergio Vila-Sanjuán i està previst que surti a principis del 2020. Se centrarà en la dècada més important de Porcel, els 60. Va ser l'època dels seus primers llibres i de les col·laboracions a *Serra d'Or i Destino*, que el convertiren en un escriptor rellevant des del punt de vista cultural i sociopolític.

Perquè un escriptor no desaparegui literàriament del mapa després de mort cal que els seus llibres estiguin a l'abast dels lectors. Tan senzill –i tan complicat– com això. Rosales diu que tant des de Grup 62, en català, com des de Destino, en castellà, se n'han anat fent reedicions. "Les seves principals novel·les es poden trobar a La Butxaca i a Edicions 62. Al llarg d'aquesta dècada, també hem rescatat alguns inèdits, com ara *El cel i la terra segons Baltasar Porcel*, que incloïa els materials publicables de l'obra en què estava treballant quan es va morir, *Els gegants*, una novel·la sobre Joanot Colom i la revolució de les Germanies".

L'editor també explica que Porcel es continua traduint. "*El cor del senyalar* va sortir en francès el 2014. De l'assaig *Mediterrània: onatges tumultuosos*, n'hi ha una traducció grega del 2012. I *L'emperador o L'ull del vent* es va traduir a l'albanès el 2016 i al neerlandès el 2017. Es pot dir –conclou Rosales– que hi ha un ritme de reedicions i de traduccions a altres llengües pròpies d'un autor clàssic. L'assignatura pendent és que hi hagi més obres seves en l'ensenyament. Les condicions hi són: hi ha edicions econòmiques i moltes novel·les compten amb un aparell didàctic".

Reivindicació de la família

Tot i que són una minoria els autors de les generacions noves que reivindiquen l'obra de Porcel –Sebastià Alzamora des de la creació, Jordi Amat des del periodisme i l'anàlisi sociohistòrica, Carles Cabrera des de la crítica...–, ho fan amb entusiasme i convicció. Un dels hereus porcelians més explícits és Melcior Comes, autor de la multipremiada *Sobre la terra impura*. "La influència de Porcel, ara mateix, se cenyeix sobretot al seu vessant d'entrevistador –diu–. Molts periodistes consideren exemplars els seus reculls d'entrevistes. Com a articulista no se'n parla, però és normal. A la literatura castellana tampoc no es parla de l'articulisme de Vázquez Montalbán o d'Umbral".

A Comes li costa entendre per què no se'l llegeix gaire com a novel·lista. Apunta una resposta: "La seva narrativa no es llegeix per un problema sobretot de llenguatge. És percebut com un autor difícil, lèxicament exigent i moralment poc obvi. El mateix Porcel solia dir que una literatura com la castellana podia celebrar un autor com Alejo Carpentier –gran estil, lèxicament no estàndard, barroc de fons i forma, illenc de Cuba, etc.–, mentre que la literatura catalana semblava que no podia fer-ho".

L'autor de Sa Pobla considera que ara es donen factors literaris suficients perquè Porcel torni a estar vigent. Es refereix a la cascada de noves traduccions al català de Faulkner, una de les influències de Porcel, i a l'interès que entre certs sectors de les generacions emergents susciten les formes postmodernes. Aquests nous postmoderns, però, en general esquiven Porcel, "i això que ell té de tot dins la seva novel·lística –recorda Comes–: té obres boges d'una manera gairebé pynchoniana, com *Lola i els peixos morts* o *Olympia amitiñanit*, i d'altres que són tan trencadores i esqueixades que es poden comparar a les de qualsevol postmodern internacional".

El crític Manel Ollé és un dels pocs que ha argumentat amb persuasió la naturalesa postmoderna de Porcel. Ho va fer en una extensa ressenya de *L'emperador* que es va publicar a la *Revista de Catalunya*, un dels millors papers que s'han escrit sobre la literatura porceliana.

El Centre Cultural Baltasar Porcel

L'any 2013, l'Ajuntament d'Andratx, la vila natal de l'escriptor, va aprovar al ple, amb l'acord de tots els partits, l'impuls i la creació d'un Centre Cultural Baltasar Porcel. Diu Mateu Ramon, funcionari municipal en excedència, "que es va crear una associació de suport i d'assessorament en la qual hi ha la família i algunes personalitats del món de la cultura illenca, com Damià Pons i Biel Mesquida".

La idea era reformar tres cases del barri antic del poble, el Pentaleu, i fer-hi obres per convertir-les en un sol espai de quatre plantes. "Els plànols estan llestos, el projecte està definit, s'ha establert un pressupost de 300.000 euros i falta que surti a licitació –diu Ramon–, però fa temps que està aturat per inoperància del passat ajuntament", governat pel PI amb el suport del PP.

La idea seria crear un centre polivalent, amb un espai dedicat a la figura i l'obra de Porcel –amb exposicions temporals i canviants– i amb altres espais on es poguessin fer conferències i actes diversos. "Biel Mesquida –recorda Ramon– va proposar muntar una residència perquè els estudiosos de Porcel s'hi poguessin instal·lar a temporades".

Després de les eleccions passades, l'actual ajuntament andritxol continua governat pel PI, però ara amb el suport del PSOE i MÉS. "Tant el PI com MÉS duïen als programes electorals la realització del centre", diu Ramon. Violant Porcel, la filla de l'escriptor, confia que les promeses electorals es facin realitat, però recorda que "el projecte està totalment aturat" i que "la darrera reunió que vam tenir va ser fa un any i mig".

L'escriptor poderós i envejat que temia per damunt de tot la mort

Valèria Gaillard

A falta d'un homenatge oficial, l'Ateneu Barcelonès va organitzar-ne un de distès dimecres a la tarda (amb el suport de la Institució de les Lletres Catalanes) al qual va assistir la família de Baltasar Porcel, la seva viuda i els dos fills. A l'estrada, la doctora Rosa Cabré, el crític literari Jordi Amat i l'editor i amic de l'escriptor Emili Rosales. Entre els tres van oferir una mirada calidoscòpica sobre aquest escriptor "serp" (així es va definir ell mateix un cop per referir-se al seu avançar terrenal i zigzaguejant), una mirada que va insistir, tanmateix, en alguns aspectes delicats, com ara la relació de Porcel amb el poder, la qual cosa li va costar –deien– força enveges en els cenacles literaris. També es va posar l'accent en el seu compromís cultural –"als anys seixanta va intentar tirar endavant un país que no existia", va pontificar Cabré–, mentre que Rosales va subratllar que l'escriptor mallorquí està darrere la creació de dues institucions clau com l'Institut Català de la Mediterrània (avui Europeu de la Mediterrània) i l'Institut Ramon Llull. "Va tenir una dimensió literària, però també política i social, a Catalunya; avui manquen figures d'aquest relleu", va sostenir Rosales.

L'editor de Planeta va reconèixer els "anticossos" que va generar un escriptor "ambiciós" que va fer una carrera fulgurant, sostinguda per l'amistat amb peixos grossos com ara Joaquim Molas, que aleshores tallava el bacallà literari; Josep Pla, a qui havia entrevistat llargament per a *Serra d'Or*, i que li va obrir les portes de Destino; Tarradellas, a qui va visitar a Saint-Martin-le-Beau –i que, per cert, encén la curiositat sobre els discursos que va escriure per a *vips*–; o el rei Joan Carles, amb qui tenia una re-

lació poc coneguda però ben real (els discursos també serien per a ell). Tampoc s'ha d'oblidar la rapidesa amb què va entrar a Planeta sota la tutela de José Manuel Lara. Ara bé, Jordi Amat va etzibar: "Porcel volia ser classe dirigent, però no un cortesà". I va afegir: "Volia tenir un poder fonamentat en la potència de la seva obra i que aquesta li conferís poder". Tanmateix, en obres com *Lola i els peixos morts* (1994) l'escriptor d'Andratx "ensenya la cara fosca de la classe dirigent amb una valentia inaudita", va dir Amat.

En el capítol de l'obra de Porcel –marcada, doncs, per l'ambició que la impulsava ("Volia escriure novel·les a l'altura dels millors narradors europeus, escriure el *Guerra i pau* català", apuntava Cabré)–, també es va parlar de l'esperit vitalista que lluitava contra un existencialista de pedra picada: "Sap que el món el devorà i per això hi posa un escreix de vitalisme que es fa palpable en les seves novel·les". Amat *dixit*. En això coincidia amb Cabré –amb qui Porcel va mantenir els seus estira-i-arrosses a l'hora de fer les crítiques de les seves obres–: "Si era ambiciós era perquè tenia una por terrible a la mort, a la seva i a tot allò que es mor cada dia, l'Andratx de la seva infància, una determinada Barcelona i un paisatge. En l'escriptura hi trobava una certa eternitat i una forma de transcendència". La transcendència es resumeix en 12 dels seus llibres que continuen "vius" (dels 48 que va escriure) i una vintena de traduccions. Tal com apuntava el periodista Joan Safont, ponent de la secció de literatura de l'Ateneu, el debat encès que es va generar a les xarxes arran d'un article de Jordi Amat publicat a *La Vanguardia* el dia abans demostra que, llegit o no, és un autor que no deixa ningú indiferent.

“PORCEL VA ESCRIURE UNA OBRA POLIÈDRICA I COLOSSAL I VA TENIR UNA VIDA CONTROVERTIDA I INTENSA

“LA PERCEPCIÓ GENERAL ÉS QUE LA FIGURA I OBRA DE PORCEL HAN CAIGUT EN UN CERT OBLIT

“MELCIOR COMES CONSIDERA QUE ARA ES DONEN FACTORS LITERARIS SUFICIENTS PERQUÈ PORCEL TORNI A ESTAR VIGENT

J. AMAT, E. ROSALES, R. CABRÉ I J. SAFONT A L'ATENEU. C. CALDERER